

میانکاله، تشنه لب در ساحل خزر

در حالی پسروی پی در پی آب دریای کاسپین اصلی ترین عامل گسترش خشکی در تالاب میانکاله محسوب می شود که به گفته کارشناسان، ساخت سدهای مختلف روی رودخانه‌های منتهی به این تالاب و حفر چاه‌های عمیق در اطراف آن عاملی مهم و فراموش شده در سرعت بخشی به نابودی تدریجی بهشت پرندگان است. کارشناسان بر این باورند هر چند همه تحلیل هادر خصوص گسترش خشکسالی میانکاله به پسروی آب دریای خزر ختم می شود و این تحلیل قابل قبول است؛ اما نباید از نقش سدسازی ها روی رودخانه‌های استان های مازندران و گلستان غافل شد؛ چرا که وقتی بارش باران گستره خشک تالاب میانکاله رانده می کند بدون تردید جاری سازی حقایه رودخانه‌های منتهی به این تالاب جانی دوباره به بهشت پرندگان می بخشد. طبق آمار سرشماری سال گذشته، تعداد پرندگان مهاجر ساحل دریای خزر، تالاب‌ها و آب‌بندان های مازندران پس از چندین سال روند کاهشی، سال گذشته به ۳۸ هزار بال پرند ه رسید که با افزایش ۹۰ درصدی به سال طلایی مهاجرت پرندگان زمستان گذران به این خطه شمالی شهره شد.

کارشناسان بارش های سیلابی سال گذشته در میانکاله را علت این افزایش حضور دانستند؛ چرا که برخی از پرندگان مهاجر در عمق کم آب زمستان گذرانی می کنند و ارسال حقایه و یا بارش باران در گستره میانکاله این ضیافت را فراهم می کند.

طرفداران احیای میانکاله بر این باورند با کار کارشناسی و ارائه طرح های کوتاه و بلندمدت باید برای این تالاب سرمایه گذاری شود تا پسروی های پی در پی خزر آسیب های بیشتری به اقتصاد مردم منطقه وارد نکند. همچنین جمعی از محققان محیط زیست معتقدند حراست از اراضی خشک شده میا نکاله باید در اولویت قرار گیر، چون این احتمال وجود دارد که در آینده نوسان های طبیعی به نفع تالاب باشد و سطح آب دریای خزر دوباره پیشروی کند، هر چند در شرایط فعلی پسروی آب خزر تداوم خواهد داشت.

بر اساس مطالعه صورت گرفته در سال ۲۰۱۷ مشخص شد آب خزر تا سال ۲۰۵۰ پسروی خواهد داشت و این پسروی بنابه گفته کارشناسان به علت تغییرات اقلیمی است که احتمال افزایش هم دارد. در حالی که حدود ۵۰ درصد پسروی دریای خزر به سرعت تبخیر آب در آن برمی گردد در صورتی که این روند با این سرعت ادامه یابد ۲۰ تا ۲۵ درصد مساحت خزر در بخش شمالی که سواحل روسیه را شامل می شود، کاهش خواهد داشت.

نتایج این مطالعات همچنین نشان داده تنها در سال های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۰ سطح آب دریای خزر با کاهش حدود ۵۰ سانتیمتری مواجه بوده که این رخداد به عقب نشینی دریا از ۱۰ تا ۱۰۰ متر در سواحل مختلف منجر شده است.

■ حقایه نمی رسد

در این ارتباط معاون محیط زیست طبیعی اداره کل حفاظت محیط زیست مازندران اظهار کرد: کاهش تراز در یای خزر، کمبود بارش ها و نرسیدن حقایه سبب خشک شدن ۲۰ هزار هکتار از تالاب میانکاله شده است. روح الله اسماعیلی گفت: پسروی پی در پی آب دریای خزر، کمبود بارش ها، وجود چاه های غیرمجاز، مزارع پرورش ماهی در بالادست تالاب و نرسیدن حقایه اثر مخربی بر تالاب میانکاله گذاشته است. وی با بیان اینکه دریای خزر منبع اصلی تغذیه آب این تالاب است، افزود: سطح تراز آب دریای خزر سالانه ۱۵ تا ۲۰ سانتیمتر کمتر می شود.

اسماعیلی لایروبی ۷۶ کیلومتر از انهار منتهی به تالاب، هماهنگی برای رساندن آب از سرچشمه نکارود و پمپاژ آب از دریا را مهم ترین برنامه های حفاظت محیط زیست برای احیای تالاب دانست و ادامه داد: تداوم خشکی تالاب سبب از بین رفتن محیط زیست طبیعی پرندگان و آبزیان، تخریب پوشش گیاهی و افزایش گرد و غبار خواهد شد.

معاون محیط زیست طبیعی اداره حفاظت محیط زیست مازندران به ایرنا گفت: این تغییرات نه تنها اکوسیستم را تهدید می کند، بلکه معیشت جوامع محلی را نیز تحت فشار قرار داده است. اسماعیلی با اشاره به ثبت تالاب میانکاله در کنوانسیون رامسر، افزود: این تالاب میراث طبیعی بین المللی است و هر اقدام شتاب زده می تواند پیامدهای جبران ناپذیری برای کل اکوسیستم خزر داشته باشد.

پروژه توانمندسازی جوامع محلی در سیستان با وجود همکاری سازمان های بین المللی بی سرانجام ماند

«هامون» سراب وعده‌ها

افزوده بود، ادامه داد: خشک شدن دریاچه هامون، گردوغبار گسترده و افت آب سفره های زیرزمینی اجرای بخش های زیست محیطی را بی اثر کرد. معاون فنی اداره کل منابع طبیعی سیستان و بلوچستان بیان کرد: نبود هماهنگی میان سازمان ها، ضعف ساختار نهادهای محلی از جمله شوراها و دهیاری ها به دلیل عدم توانایی کارشناسی کافی از دیگر مشکلات اجرای این طرح بود.

■ طرح نیمه کاره

مدیر اجرایی سابق پروژه منارید در استان سیستان و بلوچستان افزود: پروژه منارید در سیستان هر چند از نظر فکری و هدف گذاری یکی از جامع ترین طرح های محیط زیستی دهه گذشته بود، اما به دلیل وابستگی به منابع مالی خارجی، ضعف نهادی و هماهنگی بین سازمانی ویی توجهی به شرایط اقلیمی و فرهنگی خاص منطقه، هرگز به الگوی موفق توسعه پایدار تبدیل نشد.

سرگزی اذعان کرد: با این حال، ارزش اصلی منارید در ایجاد تجربه ای مستندسازی شده برای تحلیل شکست های طرح های بین نهادی است. وی با اشاره به تجربه های بدست آمده در طول اجرای این پروژه عنوان کرد: منارید در سیستان یک پروژه تمام نشده است؛ نه به معنای خاتمه فعالیت ها، بلکه از منظر وجود ظرفیت های بالقوه برای بازنگری و احیای مدل توسعه مشارکتی در یک ساختار بومی، از این رو اگر در آینده تداوم طرح های مشابه مدنظر باشد، باید از تجربه منارید آموخت که بدون تداوم نهادی، حتی دقیق ترین طراحی ها در برابر بستر پریسک اقلیمی سیستان پایدار نخواهند ماند.

■ وضعیت فعلی هامون نشینان

متأسفانه با خشکیدگی هامون و تداوم خشکسالی و شکست طرح هایی همچون منارید وضعیت معیشت مردم حاشیه تالاب هامون در استان سیستان و بلوچستان، اکنون به نقطه ای بحرانی رسیده که از بحران صرفاً زیست محیطی فراتر رفته و به یک بحران اجتماعی- اقتصادی عمیق تبدیل شده است.

نهادهای مشارکت کننده همچون سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور و از طرفی با همکاری برنامه توسعه سازمان ملل متحد (UNDP) و تسهیلات جهانی محیط زیست (GEF) این اهداف به ثمر نبنشیدند.

وی با اشاره به اینکه در این طرح اداره کل منابع طبیعی و اداره کل محیط زیست، استانداری، فرمانداری های محلی هامون، زهک، نیمروز و سازمان های مردم نهاد محلی به ویژه در حوزه زنان و احیای صنایع دستی مشارکت داشتند، ادامه داد: خوشبختانه با همراهی و همکاری بین بخشی که در ابتدای این پروژه ایجاد شد با مشارکت مردم محلی گام های قابل توجه و مثبتی برای توانمندسازی مردم برداشته شد.

■ دلایل ناکامی پروژه

سرگزی با بیان اینکه اجرای منارید با رویکرد «مدیریت مشارکتی» آغاز شد، اظهار کرد: متأسفانه از همان ابتدا شکاف میان طراحی در سطح ملی و واقعیت های محلی آشکار بود، بنابراین برخی از برنامه های اجرایی از بالا به پایین طراحی شدند و نگاه ملی بر مقتضیات فرهنگ بومی غلبه داشت.

وی ادامه داد: در قالب این طرح قرار بود یک چهارم بودجه معادل ۵ میلیون دلار توسط برنامه توسعه سازمان ملل متحد (UNDP) و تسهیلات جهانی محیط زیست (GEF) و مبلغ ۱۵ میلیون دلار نیز از منابع ملی برای پیشبرد اهداف این طرح هزینه شود، اما در نهایت پس از اتمام بودجه بین المللی و به دلیل عدم سرمایه گذاری داخلی این پروژه نیمه تمام ماند. وی گفت: در همین راستا ایجاد چند تعاونی و صندوق خرد در روستاها نیز با قطع بودجه خارجی غیرفعال شدند، در نتیجه مشارکت که باید محور توسعه می بود، به حضور

صوری مردم محدود ماند.

وی بیان کرد: از آنجا که عمده بودجه از تسهیلات جهانی محیط زیست تأمین شد، پس از پایان دوره، دستگاه های دولتی منابع مالی جایگزین نداشتند.

سرگزی با بیان اینکه بحران شدید آب و تخریب محیط زیست در حاشیه هامون بر شدت مشکلات جوامع محلی

بابک رحیمیان | پروژه «منارید» (MENARID) به عنوان یکی از برنامه های منطقه ای سازمان ملل متحد برای مدیریت یکپارچه منابع طبیعی در خاورمیانه و شمال آفریقا، با هدف مقابله با بیابان زایی و تقویت معیشت های پایدار در جوامع محلی آغاز شد.

در سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ استان های یزد، کرمانشاه و سیستان و بلوچستان از جمله استان های پالوت اجرای این طرح شناخته شدند که متأسفانه در میانه راه این پروژه شکست خورد.

قرار بود در قالب این پروژه توسعه معیشت های سبز مانند دامداری سنتی اصلاح شده، صنایع دستی و گردشگری بومی در مناطق مورد نظر شکل بگیرد و با توانمندسازی جوامع محلی از طریق آموزش و نهادسازی تعاونی به معیشت مردم کمک شود.

پروژه منارید در استان سیستان و بلوچستان به ویژه نواحی هامون، زهک و نیمروز یکی از مناطق پالوت این طرح در ایران بود. این پروژه که از حدود سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸ در فازهای مختلف اجرا شد، قرار بود به الگویی برای تلفیق مدیریت منابع طبیعی با توسعه انسانی تبدیل شود، اما به دلیل عدم تزریق منابع داخلی به صورت نیمه کاره رها شد.

■ اهداف پروژه

دکتر حسین سرگزی، مدیر سابق اجرایی پروژه منارید در استان سیستان و بلوچستان در گفت وگو با قدس درباره اهداف اولیه این طرح گفت: احیای منابع طبیعی و مقابله با بیابان زایی از طریق اقدام های آبخیزداری، اصلاح مراتع و تثبیت شن های روان، افزایش توان تاب آوری جوامع محلی در برابر تغییرات اقلیمی و خشکسالی های مکرر و ایجاد معیشت های جایگزین برای کاهش فشار بر منابع طبیعی از جمله اهدافی بود که در این طرح دنبال می شد. معاون فنی اداره کل منابع طبیعی استان سیستان و بلوچستان افزود: در قالب این پروژه مقرر بود با جلب مشارکت مردمی و نهادهای محلی در تصمیم گیری ها، تقویت همکاری بین نهادی میان سازمان جنگل ها، محیط زیست، استانداری و نهادهای بین المللی و نیز

خبر

مدیرکل صنعت، معدن و تجارت سیستان و بلوچستان گفت: ۲۶ هزار کارت مبادلات مرزی معتبر در رویه های کولبری، پیلهوری و خرده فروشی فعال هستند و تاکنون ۵۰ مجوز انبارداری صادر شده است. داود شهرکی افزود: حدود ۸۰۰ کارت بازرگانی معتبر فعال در استان داریم.

مدیرکل صنعت، معدن و تجارت سیستان و بلوچستان به ایسنا گفت: امسال صادرات از گمرکات استان ۳/۶ میلیون تن و مجموع خروجی کالا از مرزها یک میلیارد و ۴۰۰ میلیون دلار بوده است.

■ افقی

۱. از صدای سخن عشق ندیدم خوش تر / گنبد دوار

بماند ۲. نیمه گرم – جیحون – ابزار اتصال به اینترنت ۳.

بیماری گشادگی عروق پا – خبرگزاری دانشجویان ایران

۴. افشره – مجبور – ضمیر احترام آمیز ۵. عشوہ – شرح

واقعہ – درس نوشتنی ۶. قطعه فلزی روی چکمه سوارکار

– مسیر مورد علاقه راننده تاکسی – مایه حیات ۷. دنیا

آوردن – مترقی – جدل ۸. رستگاه – خوراکی از تخم مرغ

و اسفناج – آپارتمان مجهز ۹. یکشنبه فرنگی – حکومتی

ایرانی بود که در سده های میانی هزاره یکم پیش از میلاد

بر ایران تسلط داشت ۱۰. دکان – شهری زیبا در امارات

متحدہ عربی – ۹تای یونانی ۱۱. حجم هندسی مورد علاقه

فراعنہ – هنر پیشہ – برآمدگی پشت شتر ۱۲. جاهلیت –

مہیا – آش ساده ۱۳. ستون بدن – پایان دادن – منتسب

به فصل اول سال ۱۴. خویش انداز – تیم فوتبال اماراتی

با وجود اجرای طرح هایی مانند منارید که هدفش توسعه معیشت های پایدار بود، نتایج نشان می دهد معیشت اهالی به ویژه کشاورزان، صیادان و دامداران، پس از خشک شدن کامل یا تقریباً کامل تالاب، دچار فروپاشی ساختاری شده است.

خشکی تالاب هامون به طور مستقیم کانون های اشتغال سنتی مردم منطقه را نابود کرده و با از بین رفتن صنعت صیادی منبع درآمد اصلی بسیاری از خانوارها نیز از دست رفته است.

رها شدن زمین های کشاورزی به دلیل عدم دسترسی به آب متأسفانه کشاورزان را به سمت بیکاری سوق داده و در حال حاضر به دلیل کاهش مراتع تعداد دام های سیستان نیز به حداقل رسیده است.

مجموع عوامل ذکر شده موجب کوچ دسته جمعی مردم شده و بسیاری از خانواده ها به سمت شهرهای بزرگ تر استان یا استان های دیگر مهاجرت کرده اند.

این اتفاقات حاکی از نبود طرح های جایگزین پایدار برای معیشت این منطقه بوده و به حاشیه نشینی ۴۲ درصدی جمعیت استان دامن زده و فشار اجتماعی و اقتصادی را در مناطق میزبان افزایش داده است.

■ ایجاد بی اعتمادی

پروژه منارید نمونه ای از سیاست گذاری های توسعه ای است که با نیت خیر آغاز شد، اما در عمل از پویایی بومی برخوردار نبود. ولی نکته ای که باید بیش از گذشته به آن توجه داشت بی اعتمادی مردم محلی است که وعده های توسعه ای پیشین نتوانسته برای مشاغل از دست رفته آن ها جایگزینی ایجاد کند، از همین رو مردم محلی این تجربیات را نه به عنوان «توسعه»، بلکه به عنوان «سرابی از وعده ها» تلقی می کنند و این موضوع به شدت بر اعتماد مردم به نهادهای دولتی و طرح های توسعه ای آینده تأثیر منفی خواهد گذاشت.

بزرگ ترین انتقاد به وضعیت فعلی این است که با وجود آگاهی چندین دهه ای نسبت به وضعیت هامون، اقدام های انجام شده بیشتر جنبه واکنشی و موقتی داشته تا پیشگیرانه و ساختاری، بنابراین شکست در طراحی معیشت های جایگزین در زمان خشکسالی چیزی از مسئولیت اصلی سیاست گذاران و مسئولان کم نکرده است.

■ وظیفه دولت

بنا بر اظهارات کارشناسان در حال حاضر وظیفه دولت مدیریت بحران و تأمین حداقل های معیشت در کوتاه مدت است و در گام نخست می بایست از تبدیل بحران زیست محیطی به فاجعه انسانی پیشگیری کند.

تضمین دسترسی پایدار به آب شرب سالم برای مردم باقیمانده در منطقه، تأمین مستمر نهادهای اساسی و پرداخت خسارت کشاورزان، دامداران و صیادانی که در طول دهه ها و به ویژه در سال های اخیر شغل خود را از دست داده اند از دیگر وظایفی است که دولت باید نسبت به آن متعهد باشد.

وظیفه باسازای اقتصادی و معیشتی در میان مدت یکی دیگر از وظایفی است که به نظر می رسد پس از شکست پروژه هایی مانند منارید باید توسط دولت در دستور کار قرار گیرد.

بدون شک اگر دولت مردان سرمایه گذاری گسترده برای جایگزینی کشاورزی وابسته به آب با مشاغل جدید مانند صنایع دستی منطقه ای و گردشگری فرهنگی و با تمرکز بر حفظ داشته های باقیمانده و یا توسعه مشاغل خُرد مبتنی بر فناوری های کم آب بر را در دستور کار قرار ندهند باید منتظر خالی شدن منطقه سیستان از جمعیت بود.

با توجه به عمق فاجعه انسانی و زیست محیطی، دولت موظف است سیستان را در اولویت تخصیص بودجه ملی برای پروژه های کلان احیای تالاب و توسعه پایدار قرار دهد، نه اینکه به آن به عنوان یک موضوع محلی نگاه کند.

زیرساخت های تجاری سیستان و بلوچستان بوده که به خوبی در حال فعالیت هستند.

طراح: محمد رضا علی زاده zadehalireza@gmail.com

- محل نگهداری پول و خون ۱۵. کفش ورزشی - علامت و جمع موهبت - به راستی - بز کوهی جذرگیری در ریاضیات

■ عمودی

۱. کشور فلاسفه - ترنم - فرومایه ۲. خاندان - رونق

زندگانی - الک ۳. درب بزرگ - فرانکس - آرواره ۴. حدس

- برجسته - سفید انگلیسی ۵. قانونی شدن - غایت ۶.

شاعر مسافر - حریص - پوشاندن ۷. پایتخت کهگیلویه و

بویراحمـد - از حرکات نمایشی راننده پرخطر - شیمی کربن

۸. اندک - تپیا - جمع مکسر جامعه ۹. طالب - شهری از

توابع اصفهان ملقب به شهر هزارچهره - مساوی ۱۰. مزرعه

آخرت - فراوان - پسران ۱۱. سرپنجه - روستا ۱۲. مکان

بی خطر - دختر پدرمرده - پیرو فرقه مذهبی عربستانی ۱۳.

آهسته خودمانی - شراره آتش - گوسفند جنگی ۱۴. چوب

خوشبو - دارای همسر و فرزند - روشندل ۱۵. نعمت هاست

		۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ب	ا	د	م	ق	ز	ی	ب	خ							
۲	ج	م	ا	د	م	ی	ک	ر	و	ب	ا	ر	و	ب	ا	ر
۳	م	ر	ا	و	ا	ب	ا	و	ا	ی	ی	ا	ر	و	ب	ا
۴	و	ز	ی	ز	ف	د	س	ت	ز	و	م	ی	ن			
۵	ن	و	ب	ج	ت	ی	و	ل	و	ی	ن					
۶	ا	ب	ب	ج	ا	ر	ی	ج	ا	ر	ت	ر	ا			
۷	م	ی	خ	ی	و	ا	ر	م	د	م	ر					
۸	ف	و	ی	ر	م	ل	ش	ا	ل	ک						
۹	ا	ر	ی	ک	ب	ی	ت	ا	ل	م	ق	د	س			
۱۰	ا	ف	ی	و	ر	ی	ی	م	ی	ش	ا	ن				
۱۱	ر	ل	ی	ی	و	ت	م	خ	ل	م	ب					
۱۲	و	ق	ی	ز	ک	ی	ل	ا	ز	ا	ب					
۱۳	د	ل	د	ر	ی	ا	و	ا	و	ن	ر	س				
۱۴	ا	م	ا	ر	ا	و	ا	ر	ی	ی	ل					
۱۵	ت	ک	ر	ی	د	ن	ا	س	ر	ی	ی					